

Minna Ahtiainen

23.10.2024

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto TyV 24.10.2024 klo 12.15

STTK:n lausunto hallituksen esityksestä laiksi merimiespalvelulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 145/2024 vp)

- STTK ei kannata merimiespalvelulain valtion rahoitusosuuden lakkauttamista hallituksen esityksessä kuvatulla tavalla. Leikkaus on merkittävä ja se voi vaarantaa merimiespalvelujen tarjoamisen jatkossa.
- Merimiespalvelujen rahoituspohja on turvattava myös jatkossa valtion, työnantajien ja työntekijöiden rahoitusosuuksilla. Ulkomaalaisten merenkulkijoiden palveluihin liittyviä kustannuksia ei ole mahdollista siirtää yksinomaan suomalaisten merenkulkijoiden ja merenkulkuelinkeinon maksettavaksi esitetyllä tavalla.
- ILO:n merityöyleissopimuksen edellyttämien kansainvälisten sopimusvelvoitteiden toteutuminen edellyttää riittävää rahoitusta.
- Pikaisessa aikataulussa toteutetut säästöt merenkulkuhenkilöstön jo nykyisin rajallisiin palveluihin voivat heikentää huoltovarmuuskriittisen toimialan vetovoimaa

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi merimiespalvelulakia. Esityksen mukaan valtion rahoitusosuus merimiespalveluista lakkautettaisiin. Tavoitteena on vähentää valtion menoja. Lisäksi esityksessä ehdotetaan merimiesten ja heidän työnantajiansa merimiespalvelutoimistolle maksaman merimiespalvelumaksun määräaikaista korottamista kolmeksi vuodeksi puolitoistakertaiseksi nykyisestä. Valtion rahoitusosuuden lakkauttamisen vuoksi myös merimiespalvelutoimiston hallintoon tehtäisiin muutoksia. Työ- ja elinkeinoministeriö valvoisi merimiespalvelutoimiston toimintaa.

Mikäli muutokset merimiespalvelulakiin toteutetaan esitetysti, Merimiespalvelutoimiston kokonaisrahoitus pienenee yli puolella nykytilaan verrattuna. Leikkaus on merkittävä ja se voi vaarantaa merimiespalvelujen tarjoamisen jatkossa.

ILO:n merityöyleissopimus

Merityötä koskee kansainvälisen työjärjestön (ILO) vuoden 2006 yleissopimus (SopS 52/2013) (merityöyleissopimus). Merityöyleissopimus on Suomessa saatettu voimaan lailla merityötä koskevan vuoden 2006 yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (951/2012).

Lain esitöiden mukaan (HE 80/2012 vp) merityöyleissopimuksen sääntö 4.4 edellyttää jäsenvaltion huolehtivan siitä, että maissa mahdollisesti olevat merimiespalvelut ovat helposti saatavissa. Jäsenvaltion on lisäksi tuettava merimiespalvelujen järjestämistä tiettyihin satamiin siellä olevilla aluksilla työskenteleviä merenkulkijoita varten.

Lisäksi normin A4.4 mukaan jäsenvaltion, jonka alueella on merimiespalveluja, on edellytettävä, että ne ovat kaikkien merenkulkijoiden käytettävissä riippumatta kansallisuudesta, rodusta, ihonväristä, sukupuolesta, uskonnosta, poliittisista mielipiteistä, sosiaalisesta alkuperästä tai lipusta, jonka alla se alus, jolla he ovat työsuhteessa tai muutoin toimivat tai työskentelevät, purjehtii. Jäsenvaltion on edistettävä merimiespalvelujen perustamista alueellaan oleviin tarkoituksenmukaisiin satamiin ja määriteltävä asiaankuuluvia laivanvarustajien ja merenkulkijoiden järjestöjä kuultuaan, mitkä satamat sopivat tähän tarkoitukseen. Merimiespalvelujen tulee vastata merenkulkijoiden tarpeissa tapahtuvia muutoksia, jotka johtuvat merenkulkualan teknisestä, operatiivisesta ja muusta kehityksestä.

Merityöyleissopimuksen mukaan viimekätinen vastuu merimiespalvelujen järjestämisestä on siten sopimuksen ratifioineella jäsenvaltiolla.

Merimiespalveluista ja niitä toteuttavasta merimiespalvelutoimistosta säädetään merimiespalvelulaissa (447/2007) ja merimiespalvelutoimistosta annetussa työministeriön asetuksessa (720/2007). Merimiespalvelutoimiston tehtävänä on toimia yhteiselimenä lakisääteisen ja vapaaehtoisen merimiespalvelutoiminnan järjestämiseksi ja tukea merimiesten aikuisopiskelua ja harrastustoimintaa sekä tarjota heille opinto-, tiedotus- ja vapaa-ajan palveluja sekä palvella myös Suomeen saapuvia ulkomaisia merimiehiä.

Suomen satamiin saapuu Tullin tilastojen perusteella noin 600 alusta viikoittain¹. Näiden alusten miehistöt, joiden koot vaihtelevat muutamasta henkilöstä useaan sataan henkilöön, ovat kaikki merimiespalvelutoimiston asiakkaita, joiden työkykyä, terveyttä ja hyvinvointia merityöyleissopimus on rakennettu ja hyväksytty suojaamaan.

Ulkomaalaisten merenkulkijoiden palveluihin liittyviä kustannuksia ei ole mahdollista siirtää yksinomaan suomalaisten merenkulkijoiden ja merenkukuelinkeinon maksettavaksi. Merimiespalvelujen rahoitus pohja on turvattava myös jatkossa valtion, työnantajien ja työntekijöiden rahoitusosuuksilla.

Lopuksi

Suomen tavaraviennistä- ja tuonnista lähes 90 prosenttia tapahtuu meritse. Huoltovarmuusorganisaation vesikuljetuspoolin tuottaman ”Suomen merikuljetusten huoltovarmuuskapasiteetti” -selvityksen² mukaan kotimaista tonnistoa ei ole tällä hetkellä riittävästi huoltovarmuuden tarpeisiin poikkeusoloissa. Suomen merikuljetuksista noin 70 prosenttia tehdään ulkomaisilla tai ulkomaille rekisteröidyillä aluksilla ja noin 30 prosenttia toteutetaan Suomen rekisterissä olevilla aluksilla.

Huoltovarmuuskeskuksen mukaan suomalaisen osaamisen tärkeys korostuu Itämeren haasteiden kanssa. Itämerellä tarvitaan erityisosaamista turvalliseen merenkulkuun ja sen kehittämiseen. Merenkulkuhenkilöstölle tarvitaan luontevia urapolkuja, jotka jatkuvat merenkulun kehittämistehtävissä. Selvityksen tuloksissa korostuu, että suomalaisten merenkulkijoiden määrä on laskussa. Jo nyt varustamoiden kohtaama pula osaavista ja pätevistä työntekijöistä näkyy viimeistään vuosikymmenen lopulla myös varustamoiden ulkopuolisissa tehtävissä.

Kuten hallituksen esityksessä todetaan, merenkulkijoita on Suomessa tällä hetkellä noin 6000 henkilöä. Määrä on pienentynyt merkittävästi 2000-luvun aikana.

¹ <https://tilastot.tulli.fi/ajankohtaista-tilastoista/suomen-satamiin-saapuneet-laivat-kuukausittain-ja-viikoittain>

² <https://www.huoltovarmuuskeskus.fi/a/selvitys-merenkulun-huoltovarmuudesta-tarvitaan-toimivat-markkinat-ja-lisaa-suomalaisia-osaajia>

Minna Ahtiainen

23.10.2024

Suomen ulkomaanliikenteessä olevassa kauppalaivastossa oli 2000-luvun alussa noin 10 000 työpaikkaa.

Toimialan työvoiman tarpeeseen tulee vastata koulutusta, työoloja ja -ehtoja kehittämällä. Pikaisessa aikataulussa toteutetut säästöt merenkulkuhenkilöstön jo nykyisin rajallisista palveluista eivät edistä alan houkuttelevuutta, vaan heikentävät osaltaan osaavan työvoiman saantia.

Lisätietoja Minna Ahtiainen, johtaja
minna.ahtiainen@sttk.fi
050 387 7030